

METODOLOGIJA

Uzorak

U ovom istraživanju sudjelovali su voditelji i polaznici Ljetnih psihologijskih škola koje su održane prije akademske godine 2023./2024. Skupinu voditelja činili su profesori i asistenti, dok su polaznici uključivali sadašnje i bivše studente, odnosno alumne Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Ukupni uzorak sastojao se od 50 sudionika, odnosno 29 polaznika te 21 profesora i asistenata Odsjeka za psihologiju. Uzorak čine 44 žene i 6 muškaraca. Karakteristike poduzoraka sažeto su prikazane u Tablici 6.

Voditelji

U fokusnim grupama s voditeljima sudjelovalo je 11 profesora i 10 asistenata. Većina ih je imala i vlastito iskustvo sudjelovanja na ljetnim školama tijekom svog studiranja pa su istraživački podaci dodatno obogaćeni njihovim osobnim iskustvom i perspektivama. *Profesorski* uzorak činilo je 10 žena i jedan muškarac. Najveći broj profesora ($N = 8$) Ljetnu psihologijsku školu je vodio dvaput, a raspon se kreće od jednog do sedam puta. Četiri profesora nisu sudjelovala na ljetnim školama kao studenti te im je prva ljetna škola koju su vodili bila ujedno i prva na kojoj su sudjelovali.

Asistentski je uzorak činilo sedam žena i trojica muškarca. Šest od deset asistenata do sada nije vodilo Ljetnu psihologijsku školu, dvoje ih nije pohađalo Ljetnu psihologijsku školu tijekom studija, ali su ju vodili, a jedan asistent nije bio niti voditelj, niti polaznik Ljetne psihologijske škole kao student. Svi su sudionici bez obzira na navedeno zadržani u uzorku, jer predstavljaju i potencijalne buduće voditelje ovog kolegija. Od četiri asistenta koji su vodili Ljetnu psihologijsku školu, njih je troje vodilo jednu, a jedan je vodio dvije Ljetne škole.

Sveukupno su se voditelji referirali na iskustva vođenja ukupno 22 različite Ljetne psihologijske škole, u razdoblju od 1989. do 2023. godine. Gotovo sve Ljetne škole koje su vodili sudionici fokusnih grupa uključivale su empirijsko istraživanje i prikupljanje podataka; jedna je škola uključivala pisanje preglednog rada, a jedna empirijsko istraživanje na već prikupljenoj bazi podataka. Podaci su u pravilu prikupljeni prije odlaska na putovanje, no na četiri ljetne škole su se prikupljali i tijekom boravka na lokaciji. Boravak je u pravilu trajao do tjedan dana, a u četiri slučaja voditelji navode da su na putovanju ostali dulje od tjedan dana. Na temelju provedenih istraživanja u većini su slučajeva izdane knjižice s rezultatima istraživanja, ali voditelji spominju četiri ljetne škole za koje nisu izdane knjižice te tri čiji se istraživački izvještaj još uvijek piše. Od te tri, u dva je slučaja riječ o pisanju znanstvenih radova umjesto uobičajenih knjižica.

Polaznici

U fokusnim grupama s polaznicima sudjelovalo je 12 sadašnjih studenata i 17 bivših studenata (alumna) Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. *Skupinu sadašnjih studenata* činilo je 12 žena, prosječne dobi $M = 24.67$, pri čemu je raspon dobi sudionica bio od 23 do 26 godina. Jedna sudionica sudjelovala je dva puta na Ljetnoj školi, dok su ostale sudjelovale jednom. *Skupinu bivših studenata (alumna)* činilo je 15 žena i dva muškarca. Prosječna dob alumna bila je $M = 33.94$, s rasponom od 24 do 45 godina. Šest je sudionika sudjelovalo na Ljetnoj školi prije provedbe reforme visokog obrazovanja povodom Bolonjske deklaracije, a ostalih 11 nakon nje. Dvoje sudionika sudjelovali su dva puta na Ljetnoj školi, dok su ostali sudjelovali samo jednom. Veća zastupljenost žena u uzorku odgovara rodnoj raspodjeli na studiju psihologije, kao i zastupljenosti u ciljnoj populaciji svih dosadašnjih polaznika.

Polaznici su opisivali svoja iskustva s 15 različitih ljetnih škola koje su provedene u razdoblju od 2000. do 2023. godine. Najveći broj sudionika pohađao je recentnije ljetne škole - osam sudionika Ljetnu školu provedenu 2022. godine te šest Ljetnu školu iz 2023. godine.

Svi sudionici, uključujući voditelje i polaznike, dobrovoljno su pristupili istraživanju te su jasno informirani o njegovoj svrsi i načinu provedbe, a poziv za sudjelovanje proširen je među profesorima, asistentima i studentima Odsjeka za psihologiju usmenim putem te putem e-maila. To su sudionici koji su bili lako dostupni za regrutiranje. Alumni su regrutirani putem e-maila, pri čemu su njihovi kontakti prikupljeni metodom snježne grude i kontaktiranjem voditelja prijašnjih ljetnih škola. Također, alumni su regrutirani i na proslavi 30. godišnjice osnutka Kluba studenata psihologije „STUP“, gdje su imali priliku ostaviti svoje e-mail adrese ukoliko su bili polaznici Ljetne psihologijske škole i izrazili interes za sudjelovanje u istraživanju.

Tablica 6

Pregled karakteristika poduzoraka ovog istraživanja ($N = 50$)

	Voditelji profesori	Voditelji asistenti	Polaznici alumni	Polaznici studenti
n	11	10	17	12
Dob	/	/	34	25
Radni staž (raspon)	27 godina (10 - 36)	5 godina (1 - 8)	/	/
Broj provedenih fokus grupa	1	1	2*	2
Sudjelovanje na LJPŠ u ulozi polaznika	0 LJPŠ	5	3	-
	1 LJPŠ	4	6	15
	2 LJPŠ	1	1	2
	3 LJPŠ	1	0	0

Sudjelovanje na LJPŠ u ulozi voditelja	0 LJPŠ	0	6	/	/
	1 LJPŠ	1	3		
	2 LJPŠ	8	1		
	6 LJPŠ	1	0		
	7 LJPŠ	1	0		

*Napomena. / označava da podatci nisu prikupljeni i/ili relevantni za tu kategoriju. * označava da su provedene dvije fokusne grupe s alumnima (n = 15 alumna), međutim još dvije alumne sudjelovale su u fokusnoj grupi sa studentima.*

Postupak

Kako bismo prikupili iskustva polaznika prijašnjih Ljetnih škola vezana uz sudjelovanje, vođenje, organizaciju i dojmove o Ljetnoj psihologijskoj školi, proveli smo kvalitativno istraživanje. Podaci su prikupljeni u fokusnim grupama, odnosno vođenim grupnim razgovorima koji se provode s ciljem dubljeg upoznavanja istraživane pojave (Milas, 2009).

U sklopu našeg istraživanja provedeno je 6 fokusnih grupa, pri čemu je najmanja fokusna grupa imala 4 sudionika, a najveća 11. Kako bi se osiguralo okruženje u kojem nema društvenog pritiska ili sustezanja, a pritom omogućilo javljanje suprotstavljenih gledišta (Milas, 2009), fokusne smo grupe podijelili prema karakteristikama sudionika. Na taj smo način pri prikupljanju sudionika i određivanju termina provedbe sudionike svrstali u 4 kategorije: studenti, alumni, profesori i asistenti. Provedena je jedna fokusna grupa s profesorima ($n = 11$), jedna s asistentima ($n = 10$), jedna sa studentima ($n = 4$), dvije s alumnima ($n = 5$ i $n = 11$) te jedna miješana fokusna grupa s alumnima i studentima ($n = 8$ studenata i $n = 2$ alumna). Odvajanjem fokusnih grupa prema unaprijed definiranim kategorijama osigurana je željena homogenost, što je omogućilo uspostavu dinamičnog i produktivnog razgovora te prikupljanje vrijednih uvida i informacija povezanih s temom istraživanja. U zadnju fokusnu grupu sa studentima pozvani su alumni koji su prethodno izrazili želju za sudjelovanjem, ali nisu mogli prisustvovati u ranijim terminima. Iako je ta grupa bila miješana, to nije predstavljalo poteškoću jer su studenti bili na apsolventskoj godini studija, dok su alumni nedavno diplomirali, što je omogućilo visoku razinu razumijevanja i međusobnog slaganja sudionika. Nadalje, na temelju rezultata ranije provedenih fokusnih grupa zaključeno je kako postoji značajno slaganje između alumna i studenata, što je dodatno podržalo odluku o uključivanju alumna u miješanu grupu.

Prije provođenja fokusnih grupa, izrađeni su vodiči za svaku kategoriju sudionika. Vodiči su uključivali uvodnu riječ moderatora, koja je obuhvaćala objašnjenje cilja istraživanja, način provedbe te upute vezane uz prava sudionika i sudjelovanje u fokusnoj grupi (pravila ponašanja, informacije o snimanju i slično). Nadalje, pitanja u vodičima pokrivala su teme vezane uz asocijacije na Ljetnu školu, razloge za sudjelovanje, percepciju subjektivne dobiti i zadovoljstva, percipirane prednosti

i nedostatke ovakvog kolegija te prijedloge za poboljšanje. Također, pitanja su bila usmjerena na razumijevanje i istraživanje motivacijskih procesa koji su potaknuli polaznike i voditelje na prijavu i angažman tijekom Ljetne škole, s posebnim naglaskom na propitkivanje uvjeta koji su pridonosili zadovoljenju i frustraciji potreba za autonomijom, kompetentnosti i povezanosti, kao i na nastavnička ponašanja, odnosno njihove (de)motivacijske stilove. Vodič je obuhvaćao i dodatna pitanja osmišljena s ciljem prikupljanja informacija o okolnostima i karakteristikama Ljetnih psihologijskih škola u kojima su naši sudionici sudjelovali (tema, godina održavanja, organizacija i slično). Konačno, uz otvorena kvalitativna pitanja, polaznici i voditelji su dali i svoje kvantitativne procjene općeg zadovoljstva svojim sudjelovanjem u LJPŠ, na skali od 1 (uopće nisam zadovoljan) do 7 (u potpunosti sam zadovoljan). S obzirom na različite uloge sudionika u provedbi Ljetnih škola (voditelj ili polaznik), vodiči i pitanja prilagođeni su prema toj razlici. U Prilozima G do J nalaze se svi konačni vodiči korišteni u istraživanju.

Unaprijed osmišljeni protokoli i pitanja služili su moderatorima fokusnih grupa kao okvir za vođenje fokusnih grupa, koje su provedene u polustrukturiranoj formi. Na svakoj fokusnoj grupi bili su prisutni voditelj, zapisničar i polaznici. Tijek razgovora svake fokusne grupe bilježen je pisanim putem te dodatno sniman. Na početku razgovora sudionicima je objašnjena svrha istraživanja te je tražen pristanak za sudjelovanje u istraživanju, kao i pristanak na audio snimanje i vođenje bilješki. Anonimnost je sudionicima zajamčena time što se prilikom izvještavanja o rezultatima i korištenju direktnih citata ne koriste identifikacijski podaci iz kojih je moguće otkriti o kojem sudioniku se radi. Na samom početku sudionici fokusnih grupa podijelili su i neke opće informacije o sebi (npr. dob/radni staž; broj LJPŠ-a na kojima su sudjelovali i slično) tijekom čega audio snimanje još nije bilo uključeno.

Fokusne grupe s alumnima i studentima vodili su polaznici ovogodišnje Ljetne psihologijske škole, studenti četvrte i pete godine studija, uz prisustvo asistentice, voditeljice ovogodišnjeg LJPŠ-a. Fokusnu grupu s profesorima moderirala je profesorica, voditeljica ovogodišnjeg LJPŠ-a, dok je fokusnu grupu s asistentima vodila asistentica. Na svakoj fokusnoj grupi osim njenog voditelja bio je prisutan i zapisničar/ka koji je vodio bilješke i izrađivao transkript. Ulogu zapisničara u fokusnim grupama provedenim sa sadašnjim i bivšim studentima imali su studenti, dok su voditeljice ovogodišnjeg LJPŠ-a bile zapisničarke jedna drugoj tijekom fokusnih skupina s profesorima i asistentima.

Sve fokusne grupe bile su provedene u prostorijama Filozofskog fakulteta u Zagrebu, u trajanju između jednog i dva sata. Za svaku je grupu izrađen transkript, koji je kasnije bio dodatno prilagođen za daljnju obradu u NVivo programu.

Analitički postupci

Nakon provedenih fokusnih grupa i pripreme transkripata, pristupili smo razvoju kodnog plana. Kodni plan izrađen je hibridnim induktivno-deduktivnim pri-

stupom (Boyatzis, 1998). Induktivni pristup podrazumijevao je iščitavanje transkripata kako bi se identificirale teme koje su se učestalo javljale. Deduktivni pristup počivao je na teoriji samodeterminacije. Identificirani su ključni pojmovi iz teorije, odnosno frustracija i zadovoljenje triju osnovnih psiholoških potreba te intrinzična i ekstrinzična motivacija, koji su potom uvršteni u kodni plan. Induktivne kodo-ve razvijalo je troje članova istraživačkog tima, u početku samostalno, a zatim je uslijedilo grupno usklađivanje i korigiranje kodova. Konačna verzija kodnog plana dogovorena je zajedno s voditeljicama istraživačkog tima, a eventualna neslaganja i nedoumice razriješeni su konsenzusom. Kodovi su organizirani hijerarhijski. Glavnim kodovima (engl. *parent codes*) koji su obuhvaćali šire i općenitije koncepte i kategorije dodijeljeni su podkodovi (engl. *child codes*) koji su predstavljali specifičnije ideje unutar kategorije. Primjerice, kod "Odnosi između voditelja i studenata, suradnja" uključivao je podkodove poput "Humanizacija profesora" i "Nemotivirane grupe i teškoće u odnosu sa studentima". U skladu s Boyatzisovim (1998) načelima dobrog kodiranja, uz sve kodove naveden je opis koji je sadržavao primjere i pojašnjenja što spada, a što ne spada u pojedini kod. U kodni plan uvrštena su dva pomoćna koda pod nazivom "Dobri citati" i "Zanimljivo" u koje su istraživači kodirali citate sudionika koji su dobro ilustrirali pojedine kodove i zanimljive dijelove teksta koji se nisu mogli svrstati ni pod jedan postojeći kod.

U kodiranju transkripata sudjelovalo je svih 13 članova tima. Sedam članova kodiralo je prema induktivnim kodovima, a šestero prema deduktivnima. Svatko je kodirao jedan transkript, izuzev najdužeg transkripta kojeg je dvoje članova kodiralo prema induktivnim kodovima, a jedan prema deduktivnima. Jedinica kodiranja bila je ideja, a ne rečenica ili paragraf. Kako pri kodiranju prirodnog jezika nije uvijek jasno gdje počinje, a gdje završava rečenica, a asocijativni tijek misli kod sudionika može dovesti do toga da se u izjavama isprepliće više različitih kodova, kodiranje ideja omogućilo je potrebnu fleksibilnost.

Prije početka kodiranja svi polaznici Ljetne psihologijske škole prošli su edukaciju o korištenju softvera za analizu kvalitativnih podataka NVivo 14 koju je održala jedna od voditeljica. Tijekom edukacije članovi tima imali su priliku vidjeti primjere citata i kodova koji su im dodijeljeni te demonstraciju korištenja softvera. Istraživački tim dobio je uputu da je moguće dvostruko kodirati dijelove teksta, odnosno pripisati više različitih kodova jednoj ideji. Dvostruko kodiranje se ohrabrivalo u svim situacijama u kojima su različite ideje bile isprepletene s ciljem efikasnijeg uspostavljanja veza između kodova tijekom kasnije obrade podataka.